

Ermenistan-Türkiye İlişkilerinde Uzlaşmaya Destek

Üç Aylık Genel Bakış (Özet)

Ekim-Aralık 2010

2010 yılında sonbahar ve kış ayları boyunca, Ermenistan-Türkiye yakınlaşma süreci hükümetler düzeyinde dondurulmuş durumunu korumaya devam ediyordu, her iki ülkedeki siyasi çevreler ve sivil toplum liderleri ise protokollerin onay sürecine mevcut durumundan dolayı gidişata kötümser yaklaşıyorlardı. Herkes, Haziran 2011'de Türkiye'de ve 2012-2013 yılında Ermenistan'da yapılacak seçimlerden dolayı iki hükümetin de gündeminin yoğun olacağını ve Ermenistan-Türkiye ilişkilerinde yakınlaşma konusunda politik manevraların sınırlı olacağını bilmekteydiler. Her iki ülkede de ana akım siyasi söylemlere kulak verecek olursak, protokol sürecinin daha hızlı ilerlemesi şansını yok edecek olsa bile, protokoller konusunda taraflardan hiçbiri şu anda sürdürdüğü düzeni değiştirmemeli. Aynı zamanda, bazı sivil toplum liderlerine göre, başarısızlığa mahkum olmuş protokol sürecinin sonlandırılması, farklı siyasi açılımlar için yeni bir dalga olabilir ve siyasi spekülasyonlardan uzaklaşarak, uzlaşma konusunda daha başarılı olunabilmesine şans tanıyabilir.

Siyasi çıkmazlara rağmen, iki ülke arasında kamu diplomasisi girişimleri daha da yoğunlaşmış durumda. Hükümet düzeyinde yakınlaşma sürecinin çöküşünden beri küçük- büyük ölçekli ve ikili bir takım projeler başlatıldı ve devam etmekte. Yakınlaşmayı destekleyen en büyük girişimlerden biri olan "Ermenistan-Türkiye İlişkilerinde Uzlaşmaya Destek" projesi Ekim 2010'da başlatıldı. Bu proje, Avrasya Ortaklık Fonu, Erivan Basın Kulübü, Uluslararası İnsani Kalkınma Merkezi ve Ermenistan Sanayici ve İşadamları Derneği'nin oluşturduğu bir konsorsiyum tarafından gerçekleştirilmekte ve Birleşik Devletler Uluslararası Gelişme Kurumu tarafından finanse edilmektedir. Konsorsiyum üyelerinin her birinin Türkiye'de de bir ortağı bulunmaktadır.

Proje uygulamasının ilk çeyreği içinde, planlanmış ve bir defaya mahsus (ad hoc) etkinlikler düzenlenmiş, bu etkinliklerin yardımları ve diğer sivil toplum girişimlerinin tamamlayıcı çalışmaları sayesinde diyalog

sürecinin toplumlar düzeyinde devam edebilmesi için arka plan sağlanmıştır. Ticaret konusunda en önemli faaliyetlerinden biri, Türkiye'den 140, Ermenistan'dan ise 60 işletmenin, toplam 200 ticari kuruluşun dahil edildiği önemli ve kapsamlı bir araştırma çalışmasının yapılmış olmasıdır. Çalışmanın sonuçlarının Mayıs 2011 tarihine kadar yayınlanması beklenmektedir. Benzer şekilde, Ermenistan-Türkiye yakınlaşması konusunda her iki ülkede Medya'nın rolü üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Ticari işbirliğini artırmak için de adımlar atılmış, Ermenistan'daki üreticiler için olası Türk partnerler bulunması konusunda çalışmalar yapılmış, onların tanıtılması ve sonrasında iki komşu ülkedeki ticaret ile ilgilenen kişilere yol gösterilmesini konusunda yasal adımlar ve ticari prosedürler ile ilgili bir kitapçık basılması konusunda çalışmalar yapılmıştır. Bir başka önemli adım ise sosyal paylaşım ağı Facebook'ta açılan, iki ülke uzlaşma süreci hakkında bilgilere ve yeni girişimlere yer verilen "4. Dalga: Ermenistan-Türkiye" sayfası olmuştur. Ermenistan-Türkiye uzlaşma sürecini yeni girişimler ile desteklemek amacıyla 2011 yılının Ocak ayında \$ 3,000 - \$ 20,000 bütçesi olan projeler için küçük hibelere başvuru şansı ilan edilecek, başvuran Türk ve Ermeni kuruluşları arasından kazananlar yarışma sonucunda seçileceklerdir.

Bu çeyrekte de farklı grupların temsilcileri arasındaki iletişimi teşvik etmek amacıyla bazı etkinlikler yapılmıştır. Kasım 2010 yılında, tanınmış Türk sosyal girişimci Osman Kavala Ermenistan'daki sivil toplum temsilcileri ve iş adamlarından oluşan bir grup ile bir araya geldi. Bir başka önemli toplantı, 16-17 Aralık 2010 tarihinde Columbia Üniversitesi'nin Barış ve İnsan Hakları programı ile birlikte İstanbul'da düzenlenen tanıtım toplantısıydı. Bu toplantıya Ermenistan, Türkiye ve farklı ülkelere sivil toplum örgütü temsilcileri katıldılar. Toplantı programatik sinerji ve başarılı stratejilerin inşa etmeye büyük ölçüde katkı sağladığı gibi, partnerler arasından bağların kuvvetlenmesi konusunda da yararlı oldu. Katılımcılar ayrıca İsveç Konsolosluğunun düzenlediği resepsiyona ve Anadolu Kültür-Hazarashen STK'ları tarafından düzenlenen 'Birbirimizle konuşmak' adlı sergiye katıldılar. Bu kültürel etkinlikler dışında katılımcılar, yine Anadolu Kültür'ün organize ettiği ve aynı zamanda Türkiye Kültür Bakanı ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Ermenistan Temsilcisininin de katıldığı yaklaşık 3000 kişinin teşrif ettiği "Komitas Vardapet" konserine davet edildiler.

Ermenistan-Türkiye ilişkilerinde değişen atmosfer de hesaba katılarak projelerde belirli bir esneklik ölçüsünün göz önünde bulundurulması, olası değişikliklere uyum sağlanması ve etkiyi yüksek ölçüde muhafaza etmek açısından önemli. Bunu çalışma prensibi akılda tutularak ve ilk çeyrekte yaşanan tecrübeler düşünüldüğünde bazı yardımcı fikirler geliştirilebilir. Örneğin, proje dışından bir danışman yardımıyla proje ortakları ve temsilcileri ile röportajlar yapılması ve bu röportajlar kaynak alınarak kapsamlı bir araştırma raporu hazırlanması, taraflar arasında diplomatik ilişkiler sağlanmadığı takdirde bile küçük veya orta ölçekli bir değişim getirebilir. Bunun dışında gündemden yola çıkarak şu anda son zamanlarda yapılan Türkiye-

Ermenistan projelerinin kapsamlı bir listesinin çıkarılmasına ihtiyaç olduğu söylenbilir. Araştırma çalışmasının sonunda tüm Ermeni ve Türk kuruluşları katılımcıların da davet edileceği karşılıklı bilgi alışverişi ve destek ağı oluşturmak amacıyla bir dizi toplantı düzenlenebilir.

USAID ve Konsorsiyum yeleri iki tarafın sivil toplum gruplarının beraber çalışmasını, işadamları ve farklı uzmanlar arasında ortak ağlar ve işbirlikleri yaratılmasını, iki toplum arasındaki anlayış şekillenip gelişmesi, bölgesel barışın ve ekonomik entegrasyonun gelişmesi açısından Ermenistan-Türkiye arasındaki uzlaşma sürecini desteklemektedir.

Bu raporun içeriğinden Konsorsiyum sorumludur, Birleşik Devletler Uluslararası Gelişme Kurumu(USAID) ya da Amerika Birleşik Devletleri'nin görüşlerini yansıtmayabilir.